

Politiški pregled.

* **Novi davki.** Ministrski predsednik je napovedal v gosposki zbornici, da ima vlada nov davčni načrt za pokritje naraščajočih državnih potrebščin. Prvo novo obdačenje bo zvišanje davka na žganje. Davek na špirit n. pr. se zviša za 30 K pri hl. Kar bo dalo državi 30 milijonov kron na leto.

* **Gibanje časnikarjev v Bosni.** Zastopniki političkih časnikov so v Sarajevu imeli shod, na katerem so sestavili peticijo na ministra Buriana, v kateri zahtevajo, da se politički zločinci pri izvršitvi kazni ločijo od navadnih zločincev, kakor je to v navadi v drugih modernih državah.

* **Prvi socialistički poslanec na Angleškem.** Dne 24. pret. m. je prišel v doljno zbornico Mr. Grayson, prvi angleški neodvisni socialist. Ta novi poslanec ima 25 let in, kar se nekaterim čudno zdi, je nastopil brez rdeče ovratnice, poljubil biblijo in prisegel nanjo. Zaraditega so Angleži nekoliko pomirjeni. — Važno je vedeti, da ni angleška socialna demokracija tako organizirana kakor ona na kontinentu. Na Angleškem je šest udruženj, ki se smatrajo socialističnim. „Fabian Society“ je najučneja udružitev ali manj energična nego ostale socialistične udružitev. Ta udružitev deluje največ znanstvenim potom ter je zadnji čas izdala 128 razprav o socializmu. Prva udružitev, ki stopa v boj, je „Social Democrat Federation“, ki ima na leto na tisoč shodov. Ta udružitev hudo napada zmerne socialistične udružitev, kar je pa ne moti, da deluje za vzajemno podporo. „Independent Labour Party“ (Neodvisna delavska stranka) je osnovana leta 1893. Ta razpolaga s spretnimi agitatorji in izdaja množino letakov. Največ pristašev ima v industrijskih krajih „Delavska stranka“, ki jej je na čelu umni in marljivi Ramsay MacDonald. Takozvani „Tradeunion Congress“ smatrajo angleški časniki socialističnim, ker ima okolo 620.000 članov in ker stremi za nacionalizacijo železnice in industrije. V resnici pa ta kongres bolj nagiblje na desnico nego li na socializem. Poleg tega se nahaja na Angleškem tudi še „Socialna in politička zveza žensk“, ki velja po svojem programu za socialistično udružitev.

* **Dopust vojakov ob žetvi.** Na nujni predlog rusinskega poslanca Markova glede dopusta vojakov ob žetvi je minister odgovoril sledeče: velike so težkoče, ki nastanejo zaradi takih dopustov, ker ni čas žetve povsot isti in ker se ravno ob tem času vršijo orožne vaje v bataljonu, ki so vojakom neobhodno potrebne. Zato so dopusti mogoči šele koncem julija, oziroma začetkom avgusta, ko je za žetev ponekod že prepozno. Vzlic temu je vojaška uprava 14 dnevne dopuste uvedla za poizkušnjo v okrožju 11. levovskega armadnega zbora, in sicer le za sinove kmetov, da gredo pomagat domačim. Ako se bodo dosegli povoljni uspehi, bo vojna uprava na podlagi teh izkušenj uvedla splošne dopuste ob času žetve.

* **Prestop berlinskih Poljakov iz latinsko-katoliškega na armensko-katoliški obred.** „Kurjer Varšavski“ poroča iz Berlina: Štiridesettisoč berlinskih Poljakov je sklenilo, da iz narodnih vzrokov ustanovi posebno cerkveno občino. Obrnili so se do papeža, da smejo prestopiti iz rimsko-katoliškega na armensko-katoliški obred.

* **Slovanske narodnosti v Pruski.** Po najnovejših statističnih podatkih je v Pruski skupno 3.812.871 Slovanov, in sicer: 63.143 Lužiških Srbov, 103.383 Čehov in 3.646.448 Poljakov. Po različnih mestih je pa nekoliko tisoč drugih Slovanov, kakor Busov, Slovencev in Hrvatov. V Pruski je torej deseti del vsega prebivalstva slovanske narodnosti.

* **Volilna pravica za ženske na Švedskem.** „Voss. Zeitung“ poroča iz Stokholma, da se tudi na Švedskem uvede volilna pravica za ženske, kakor je uvedena že na Finskem in sklenjena tudi na Norveškem.

* **Preosnova avstrijskega ministrstva.** Dunajski listi poročajo: Po zaključku poletnega zasedanja parlamenta se zopet in zopet razglašajo nove ministrske kandidature. Spričo vseh teh govoric je glasom vesti, dobljenih od dobro poučene strani javiti nastopno: V kolikor je sklepati, ne bo do konca septembra nikakih izprememb v ministrstvu. To že zato ne, ker se hoče cesarju, ki biva v Ištu, privoščiti kolikor le možno miru. Preosnova ministrstva se ne izvede pred mesecem septembrom. Kdo

bo poklican, da stopi na mesto odstopivših mož v kabinet, se šele določi, ko se bo vedelo, kdo bo hotel sodelovati na sestavi večine. Če bodo hoteli krščanski socialisti vstopiti v večino, ki se bo morala seveda zavzeti za nagodbo z Ogrsko, potem je verjetno, da bodo kandidirali dr. Weisskirchnerja, sedanjega predsednika zbornice poslancev, za ministrstvo trgovine, in morda dr. Ebenhoeha za ministrstvo poljedelstva. Manj verjetna je toliko razpravljana kandidatura dr. Gessmanna za naučno ministrstvo. Ta je namreč resnični voditelj krščansko-socialne stranke in kakor takega bi ga ne mogli pogrešati. Iz ministrstva izstopijo brčkone: dr. Foit (trgovina), dr. Marchet (nauk), dr. Klein (justica), baron Bienert (notranje stvari) in grof Auersperg (poljedelstvo). Poslednja dva postaneta namestnika, prvi na Nižjem Avstrijskem, drugi na Tirolskem. Dr. Klein je določen na mesto pokojnega dr. Steinbacha predsednikom najvišjega in kasacijskega sodišča. Ni neverjetno, da pride tudi med tremi ministri-rojaki (češkimi, poljskim in nemškimi) do personalnih izprememb. Vendar pa še ni nič gotovega v tem pogledu, dokler ne izpregovore svojih misli dotične stranke.

* **Nekoliko iz proračuna za leto 1907.** Pred kratkim so razpravljali v državni zbornici o državnem proračunu za leto 1907. V proračunu se zreali moč in vpliv posameznih narodov, stanov, plitiških strank in celo posameznih poslancev. Izdatkov izkazuje proračun 2.071.697.906 K. Od te vsote je za skupne zadeve namenjenih 287.912.720 K, za fin. ministrstvo 722.143.203 K, ki jih požro državni dolgovl, za železnično ministrstvo 404.903.260 K, za ministrstvo za uk in bogočastje 92.299.195 K; od te vsote dobi bogočastje ali duhovščina 11.560.110 K, ostanek je pa določen za uk in šolstvo. Trgovinsko ministrstvo dobi 192.581.432 K, ministrstvo za notranje zadeve 78.683.000 K, pravosodno ministrstvo 77.126.076 K in domobransko ministrstvo 71.913.652 K. Za penzije državnih uradnikov in uslužbencev je določeno 79.042.154 K, katero vsoto pa si državni uradniki in uslužbenci sami plačujejo v obliki penzijskih prispevkov, ki se jim od plače odtrgajo. — Poljedelsko ministrstvo dobi 57.591.313 K. Od te vsote pa je treba odšteti izdatke za rudarstvo, državna posestva in osrednje vodstvo, potem pa ostane za pospeševanje in povzdigo poljedelstva in gozdarstva v prilog ubogemu kmetiškemu prebivalstvu le 24.771.944 K, torej skoro toliko, kakor dobi bogočastje ali duhovščina. Za poljedelstvo je torej država določila le nekaj čez eden odstotek vseh državnih izdatkov. Državni zbor in delegacije stanejo 2.728.957 K, ministrski svet in upravni sodni dvor 4.125.419 K, najvišji računski dvor in državno sodišče 647.424 K.

* **Jurij Brankovič,** patriarh srbske pravoslavne cerkve, je umrl v svoji rezidenci v Karlovcu na Ogrskem. Imel je v zadnjem času precej grdo afero zaradi cerkvenega imetja srbske cerkve. On je bil namreč kot cerkveni poglavar ogrskih in hrvaških Srbov tudi upravitelj imovine te cerkve. Pred nekaj časom pa so prišli na sled velikim defraudacijam in so očitali pok. patrijarhu, da je on krivec. Zato sumijo nekateri, da si je patrijarh sam segel po življenju. Njegov domači zdravnik pa je izjavil, da je umrl naravne smrti zaradi cukrove bolezni.

* **Za gospodarsko neodvisnost Srbije.** „Politika“ poziva vlado, naj z vso vnemo išče še nadalje nova odjemališča za srbske produkte. Ako ta prizadevanja veljajo tudi denar, je treba premisliti, da brez smrti ni vstajenja. Za gospodarsko neodvisnost se ne sme vlada plašiti nobenih žrtev.

* **Glagolica.** „Naše Jedinstvo“ poroča, da so te dni rekli v Vatikanu nekemu uglednemu italijanskemu svečeniku, da bo možno kaj storiti za glagolico v Dalmaciji. Madjarska vlada dela sicer ovire, a avstrijska vlada je, kakor se zdi, to zadevo prepustila Sv. Stolici.

* **Socialni demokrat Tomašek** (Čeh) se je bavil v svojem govoru v državnem zboru tudi z ljudskim šolstvom. Dejal je naglašanje „versko-nravne vzgoje“ v prestolnem govoru gotovo jako sumljivo. Tukaj se pokazuje ministrski predsednik v pravi podobi. Pet takozvanih svobodomiselnih ministrov menda nima toliko vpliva kakor ministrstva željni dr. Gessmann. Govornik je navedel več slučajev s Češkega, ki dokazujejo, da se preganja učitelje, ki se upajo pokazati da niso klerikalni. S takim preganjanjem se napravi hinavec in potrte ljudi,

ki ne morejo vzgajati svobodnih, zavednih državljanov. S svobodno šolo v zvezi je tudi skrb za šolske otroke, da dobe hrano, učna sredstva, obleko itd. Potem se je pečal govornik s češkimi šolami v krajih, kjer je češka narodnost v manjšini in dokazoval, da so take šole tudi socialna potreba. Končno se je zavzel za češko vseučilišče v Brnu.

Vestnik.

Letošnje „Zavezine“ skupščine v Radovljici se udeleži kot zastopnik bolgarskega učiteljstva gospod D. Granscharoff, gimnazijski učitelj in urednik lista „Pedagogičeska Biblioteka“ v Plovdivu. G. D. Granscharoff pride v Ljubljano dne 23. t. m. z istim vlakom kakor bratje Srbi. Vrlemu prijatelju slovenskega učiteljstva kliče: Dobro došel v naši sredi! Živio!

Letošnja skupščina „Saveza Hrvat. učitelj. društava“ se vrši dne 20., 21. in 22. avgusta v Učiteljskem domu v Zagrebu.

„Savez dalmatinskih učitelja“ ima letošnje svoje glavno zborovanje dne 9. septembra v Spljitu.

Kongres jugoslovanskega učiteljstva se vrši, kakor poroča zadnji „Napredak“, dne 21. t. m. v dvorani moškega učiteljišča v Zagrebu. Začetek ob 9. uri dopoldne.

XXXV. glavna skupščina „Hrv. pedagoško-knjževnega zbora“ se vrši dne 19. in 20. t. m. v Zagrebu v dvorani Učiteljskega doma.

Letnino za učiteljski konvikt so plačali tovariši A. G n u s in Jos. B o š iz Dola; Fr. P. Z i d a r iz Lemberga. Živili!

Učiteljski dobrotniki. Tvrda Gričar in Mejač v smislu „gospodarskega programa“ 65 K. P. i. učiteljstvu to trgovino z manufakturnim blagom iznova kar najtopleje priporočamo. Svoji k svojim!

Šolske tiskovine. Na mnogostranska vprašanja od strani šol. vodstev odgovarja „Učit. tiskarna“, da šolskih tiskovin ne bode mogoče razpošiljati pred 1. septembrom; a tega ni kriva tiskarna, temveč razmere, nastale vsled upeljave novih tiskovin. Torej, prosimo nekoliko potrpljenja.

„Slovenec“ bombastično poroča o veselem gibanju goriškega „katoliškega“ učiteljstva. Kakor nam poročajo z Goriškega ni stvar tako huda. Sicer pa izpregovorimo o tem več prihodnjč.

Kje si, državni pravdnik! Tako kliče naš dobri prijatelj „Slovenec“ zato, ker ni državni pravdnik zaplenil naše zadnje številke, kjer smo po zaslugi ožigosali nesramno „Domoljubovo“ pisavo. Zakaj pa državni pravdnik nikdar ne zapleni „Domoljuba“ in „Slovenca“, ki neprestano naravnost h u j s k a t a proti šoli in učiteljstvu? Ali misli „Slovenec“, da veljajo za nas drugi zakoni kakor zanj? „Slovenec“ tudi napada tovariša Česnika, ki pa ni z dotično našo notico v nobeni zvezi. A to je „Slovenec“ vseeno. Da le napada, pa je dosežen njegov namen!

Tretja jugoslovanska umetniška razstava. Bolgarski „Den“ poroča, da je društvo jugoslovanskih umetnikov „Lada“ sklenilo prirediti tretjo jugoslovansko umetniško razstavo v Zagrebu. Po izvestjih tega lista se razstava otvori o božičnih praznikih.

Umril je v Mariboru tov. Martin K o r e n, učitelj pri Novicerkvi bl. Ptuj, star komaj 22 let. Pri kopanju v Dravi se je prehladil in po petdnevni bolezni je umrl dne 2. avgusta. N. v m. p.!

Na Triglav! Tovarišem, ki bi hoteli poleteti na Triglav, poročam naslednje: Po zvršetku „Zavezinega“ zborovanja (26. t. m. popoldne) kanim tudi jaz obiskati (petič) kranjskega očaka. Med vsemi poti, ki vodijo na Triglav, mi najboljše prija sledeča. Z vlakom na Dovje, odtod čez Mojstrano po dolini „Vrata“ mimo grandioznega vodopada Peričnika do Aljaževega hotela. Prenočišče. Žjutraj (ne zgodaj) po Tominškovi poti na Kredarico. Pri ugodnem vremenu takoj na vrh ali pa naslednje jutro zarana. Povratek čez Velo polje, Toše (planike, mleko) in Uskovnico v Srednjo vas in Bistrico. Drugi dan ogled Boh. jezera in vodopada Savice. — Kolegi (brez omotice in srečne

napake), ki bi hoteli z menoj narediti to turo, dobro došli. Gospicam in slabejim turistom pa vratolomne Tominškove poti ne priporočam; zanje je pripravnejša pot po dolini „Kot“ na Kredarico. — Ne zabite dobro podkovanih črevljev, drugo se za denar in dobro besedo že dobi. — S triglavskim pozdravom: R a j k o J u s t i n.

Gospodinjska šola c. kr. kmetijske družbe kranjske v Ljubljani. Meseca oktobra se otvori deseti tečaj gospodinjske šole, ki bo trajal 12 mesecev. Gojenke morajo stanovati v zavodu, ki je pod vodstvom sester iz reda sv. Frančiška. Zavod je v posebnem poslopju poleg Marijanišča na Spodnjih Poljanah v Ljubljani. — Pouk, ki je slovenski in brezplačen, zavzema poleg veronanka, vzgojeslovja, zdravoslovja, ravnanja z bolniki, spisja in računstva vse one predmete, ki jih mora umeti vsaka dobra gospodinja, zlasti se pa poučuje teoretično in praktično o kuhanju, šivanju (ročnem in strojnem), pranju, likanju, živinoreji, mlekarstvu, vrtnarstvu itd. Gojenke se istotako vežbajo v gospodinjskem knjigovodstvu ter v ravnanju z bolniki in z bolno živino. — Gojenke, ki se žele učiti nemškega jezika, dobe v tem predmetu brezplačen pouk in priliko, da se v enem letu zadosti privadijo nemškemu jeziku. — Gojenka, ki bo sprejeta v zavod, plača na mesec za hrano, stanovanje, kurjavo, razsvetlavo, perilo, t. j. sploh za vse, 30 K, ali za ves tečaj 360 K. — Vsaka gojenka mora prinesiti po možnosti naslednjo obleko s seboj: Dve nedeljski obleki, tri obleke za delo, dva para čevljev, nekaj belih in barvanih jopic za ponoči, štiri barvana spodnja krila, dve beli spodnji krili, šest srajc, šest parov nogavice, 10 do 12 žepnih robcev, šest kuhinjskih predpasnikov in tri navadne predpasnike. (Predpasniki za delo se tudi preskrbe v zavodu proti plačilu.) Če ima katera več obleke, jo sme prinesiti s seboj. — Deklice, ki hočejo vstopiti v gospodinjsko šolo, morajo: 1. dovršiti že 16. leto; le izjemoma, v posebnega ozira vrednih slučajih se more dovoliti sprejem mlajših učenk; 2. znati čitati, pisati in računati; 3. predložiti zdravniško izpričevalo, da so zdrave; 4. predložiti obvezno pismo staršev ali varuha, da plačajo vse stroške; 5. zavezati se, da bodo natančno in vestno izvrševale vsa dela, ki se jim nalože, ter da se bodo strogo ravnale po hišnem redu. — Prošnje za sprejem, ki jim je priložiti šolsko in zdravniško izpričevalo ter obvezno pismo staršev, oziroma varuha, naj se pošljejo do 15. septembra t. l. glavnemu odboru c. kr. kmetijske družbe kranjske v Ljubljani. — V prvi vrsti se v gospodinjsko šolo sprejemajo deklince, ki imajo domovinsko pravico na Kranjskem; če bo pa v šoli prostora, se bodo sprejemale tudi prosilke iz drugih dežel.

Javno ljudsko knjižnico so nedavno otvorili v Šmarjeti v Režu na Koroškem.

Umrila je v Celju v 26. letu Pavla Hernaurova, učiteljica ženskih ročnih del.

Mariborsko učiteljišče — nemška posest! Od Drave nam pišejo: Moško c. kr. učiteljišče v Mariboru je vendar v prvi vrsti namenjeno izobraževanju učiteljev za slovenski del štajerske dežele. Zato bi tudi moralo biti uravnano po tem! A v istini je vendar pretežno nemški zavod; in še mrvice slovensčine, ki jo uporabljajo pri pouku, hudo bode naše Nemce. — Nemški profesor na tem učilišču, dr. I b l e r, pride s prihodnjim šolskim letom na trgovsko akademijo v Gradec. On je poučeval nemščino, zgodovino in zemljepisje. A njegovo mesto se je razpisalo za slovensko propedeutiko, event. geografijo, zgodovino in nemščino. In zaraditega velik krik v nemškem časopisju! Iz razpisa sklepajo — ker je vendar edino pravo — da bo bodoči profesor Slovenec: to pa ne gre, zakaj to se reče „eine deutsche Anstalt slovenisieren! Enkrat pravijo, da je mariborsko učiteljišče „eine windische Anstalt“ drugič zopet ravnoisto učiteljišče proglašajo za nemšk, t. j. za nemško posest... Potem pa naj kdo reče, da naši kulturni Nemci niso — konsekvantni.

Nemško žensko učiteljišče v Mariboru. S Štajerskega nam poročajo, da producira nemško žensko učiteljišče v Mariboru leto za letom več ducatov nemških učiteljic; večina se na zavodu ne mara učiti slovensčine, in bele vrane so, ki so obiskovale ta predmet neobligatno. A vendar hočejo biti te mladenke nastavljene po slovenskem štajerskem in že hodijo od nadzornika do nadzornika molodovat in prosjait za službe na Spod. Štajerju. Vsaka bi rada ostala v bližini domačega kraja in obupno vije